

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . 6 fnt — kr.
félévre . . . 3 „ — „
negyedévre . . 1 „ 50 „
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6 sz. a.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 7 kr.,
többször közölve 5 kr.
Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: Az ótestamentomi exegesis feladatáról. — Belföld. — Vegyesek. — Pályázatok.

Az ótestamentomi exegesis feladatáról.

Az első indítást az alábbi sorok megírására Weber Samu lelkész úr adta, a ki az „Ev. Egyház és Iskola“ 1889. 42. számában „A zsinat kérdéséhez“ című cikkében, tekintettel a zsinat teendőire egyebek között a következő kérdéseket veti fel: „Theologiai intézeteink megmaradhatnak-e így a mint vannak? Egész tanügyünk rohamosan fejlődik. A tanügy minden ágában törekszenek megfelelni azon elvnek, hogy non scholae sed vitae discimus. Alkalmazkodike a theologia is mindenben ezen elvhez? Van-e még a héber nyelv tanításának a mai viszonyok között elméleti és gyakorlati haszna? Hol van a lelkész, ki ha holtig tudományos ember akar is maradni, a papi vizsga után hivataloskodásában még gyakorlati hasznát vette volna a héber nyelvnek?“

A tudós és tisztelt cikkíró gondolata azt hiszem oly világos, hogy magyarázatra nem szorul; s kételyei és aggályai az idézett mondatok szerény, problematikus formája daczára is szint' a vád jellemével s határozottságával bírnak. De a mily világos az ő gondolatainak kifejezése, ép oly határozott volt eleitől fogva azon meggyőződés, hogy kételyei és aggályai, melyeknek idézett soraiban kifejezést ad, nem alaposak. A tanügy egyéb ágai mellett a tisztelt cikkíró a theológiáról egész általában, minden közelebbi meghatározás nélkül szól; de bármit értett legyen is e szó alatt, az ez ítéleten nem változtat. Mert vagy általán az egész jelenkori (német, francia, holland stb.) protestáns theologiai tudományt és tudományos szakoktatást értette alatta: akkor egy pilautás eme tág mezőre ellenkezőjéről győz meg annak a miről ő szól. Ugyanis mit látunk ott? Látjuk egyrészt az utolsó évtizedek óriási haladását a theologia minden ágában, abban is, a melyen

mint előkészítő tanulmány a héber nyelv szerepel; látjuk másrészt azon egyszerűsbödést, a melynek folyamán a theologiai szakoktatás részei, a nyelvészeti, történeti és bölcsészeti elemek mind bensőbbben és szervezettebben csatlakoznak egymáshoz, mint egy élő organismusnak élő részei, mind szolgálván a szakoktatás elméleti és gyakorlati céljait, a melyek a protestáns theologus képzésében különben is bajosan választhatók el egymástól. Vagy pedig magyarhoni evangélikus egyházunk theologiai tanügyét értette alatta; de bizonyára ezzel szemben sincs helyén sem a maradiság, sem az élet és a gyakorlat ignorálásának vádjja. Hisz maga az egyetemes evangélikus egyház Theologiai Akadémiájának felállítása megczáfolja e vádat; maga e tény élő bizonyossága azon törekvésnek, hogy theologiai szakoktatásunk a tudomány és élet követelményeinek a lehető legteljesebb mértékben megfeleljen, úgy, a mint az az előtt nem volt lehetséges. De meg másrészt ezen Theologiai Akadémiának tanterve, a mely egyházunk legjobbjai, püspökei és tudósai által lett a tudomány és élet követelményeinek lelkiismeretes és szorgos tekintetbevételével, hosszas és beható tanácskozás után megállapítva, az egyetemes egyház által szentesítve, a tapasztalás értékesítésével megjobbítva, mondom, ez a tanterv maga a priori nagyon valószínűtlené teszi akár a scholasticizmus, akár a maradiság vádjának alapos voltát.

Eunek daczára én a tisztelt cikkíró idézett szavainak symptomatikus jelentőségét soh'sem kicsinyeltem, sőt igen kívánatosnak tartottam, hogy ne hangozzanak el a pusztába, hanem jöjjön meg reájuk illetékes helyről a válasz; mert meg voltam győződve, hogy az általa megpendített kérdéshez kapcsolt eszmecserének üdvös következményei lehetnének, ha sikerülne ennek folyamán a theol. szakoktatás s a Theologiai Akadémia tantervének egyes pontjait, a melyeket a tanügytől távolabb állók nem elég alaposan és méltányosan ítélnék meg, szélesebb körök-

ben kellő megvilágításba helyezni. Mert hiszen ha ez sikerülne, az épen a theologiai szakoktatás s a Theol. Akadémia ügyére — mely édes mindnyájunké — volna nyereség. Mert hiszen világos, hogy egy olyan intézetnek működése, a minő a Theologiai Akadémia, melynek léte az egyházban gyökerezik, a melytől az egyház joggal megvárja bizonyos szükségleteinek kielégítését, egészében és részeiben annál gyümölcsözőbbé leszen, minél szélesebb körökben uralkodik egy értelem azon eszközökre és módokra nézve, a melyekkel céljának szolgálni akar. Ezen magas cél érdekében a tudomány és iskola képviselőjének semmi féle alkalmat sem szabad kicsinyelnie, mikor demonstrálhatja, hogy munkája, melylyel az eszményt szolgálni kívánja, távol attól, hogy a tudomány és élet követelményeivel ellenmondásban állana, ellenkezőleg azok közvetlen s alapos kielégítését célozza; s hogy azokat, a kik ez eszmény szolgálatában állanak munkájukban mindig világos céltudat vezet, pedig elavult hagyomány és szokás kényelmetlen járszalaga, vagy még ennél is roszabb valami. — De volt még ezenkívül egy más ok is, a melynél fogva kívánatosnak látszott, hogy Szepes-Béla nagytiszteletű lelkészének idézett szavai ne maradjanak válasz nélkül. Ő, a mint azt nagyrabecsült irodalmi működése is bizonyítja, oly theologus, a ki — hogy saját szavait idézzem — holtig tudományos ember kíván maradni; ezenkívül ő huzamos lelkési tevékenységből merített gazdag tapasztalatokra is hivatkozhatik. Ha immár ő vonja kétségbe azt, hogy theologiai szakoktatásunk fejlődése lépést tartana a tantügy többi ágának fejlődésével, s hogy a gyakorlati élet követelményeit kellően tekintetbe venné; ha ő ad nyílt kifejezést azon nézetének, hogy theologiai szakoktatásunk iskoládsi rendszer vagy avult hagyomány kedvéért a valódi érdekek rovására is felvesz, illetőleg megtart tervében olyasmít, a minek ott többé nincsen értelme: úgy ez fölöttébb alkalmas arra, hogy másokat, kik a dolgot megítélni ő nála sokkal kevésbé hivatottak, hasonló, de már kevésbé tartózkodó s kevésbé szerény votumra bátorítson, s így theologiai szakoktatásunk tanterve legalább egyes pontokban lassankint hitelét veszítse, s bizalmatlanságra találjon azoknál is, a kiknek föltétlen bizalommal keilene magukat vezetésére bízniok: a jelen és jövő theologus ifjuságnál. Hogy mit jelent ez a theologiai oktatásnak, legalább egy részének sikerére nézve, az világos.

Azonban azon óhaj, hogy az idézett sorok ne maradjanak visszhang nélkül, hanem a bennük kifejezett kételyek a theologiai tudomány szempontjából kellő megvilágítást nyerjenek, csak óhaj maradt. Eleinte azzal biztattam magamat, hogy majd nálam hivatottabbak fogják e munkát megtenni; később meg azzal, hogy majd a theol. akadémiai tanterv szerzőinek s az azt szentesítő hatóságnak tekintélye el fogja oszlatni a vele szemben nyíltan s kevésbé nyíltan kifejezett kételyeket. Egyik sem következett be; sőt ugyancsak az „Evang. Egyház és Iskola“ 1892. 17. és 19. számában két cikk jelent meg; a

mely meggyőzött arról, hogy a mi három év előtt czélszerűnek és üdvösnek látszott, az — fájdalom — ma sem késő és nem felesleges. A két cikk, mely a szives olvasónak még bizonyára emlékezetében van s a melyből ezért nem idézek, mert kissé nehéz is volna, meglehetősen nagy igényekkel lép fel, a mennyiben a theologus művelésének egy új, célravezetőbb módszer megteremtése általi emelését sürgeti; a javasolt újítás mellett hivatkozik követendő példaképen a római és görög katholicus theologiákra; a magyarhoni evang. egyház Theologiai Akadémiájának tantervét azonban, mint a szerkesztői megjegyzésekből is kintinik, nem ismeri, sőt úgy látszik, nem is gondolt arra, hogy van evangelikus theologia azonkívül is, a melyen szerző a maga tapasztalait szerezte. Pedig már a tárgyalás komolysága érdekében is kívánatos lett volna, hogy midőn általában theologiai szakképzésről szól, akkor a reformjavasló vegye tekintetbe s vonja be bírálatába az egyetemes egyház intézetét s intézkedéseit is, s következtetésének ne csináljon szűk alapot. Ezen igen nagy gyöngéik daczára is ezen cikkeket sem kicsinylem, sőt symptomatikus jelentőségüket a baj és panasz igazi okának és forrásának felismerésére nézve az előbbiénél sokkal nagyobbak tartom. Szerzőjük az újabb iskolának (ha nem csalódom az eperjesi theologiának) növendéke, Paulik János evangelikus felszentelt pap-hittanár, tehát oly egyén, a kinek a vallás lényegével s a keresztyénség történeti mi-voltával kettős, magasztos hivatalánál fogva kiváló mélységgel és alapossággal kell foglalkoznia; a kinek a humanisztikus nevelés és oktatás keretén belül s azzal harmoniában kell megismertetnie növendékeit a vallás, a keresztyénség és a protestantismus lényegével és tanával; ifjú férfiú, a kinek, mint maga mondja, még élénk emlékezetében van a theologia. Azon díszes és széles hatáskörrel bíró állás, a melyet a t. szerző elfoglal s egyéb említett — korán sem jelentéktelen — mozzanatok feljogosítanak, sőt kényszerítenek arra, hogy az alábbi sorokban az általa megpendített kérdések egynémelyikével is kissé közelebb foglalkozzunk.

E végből czélszerű lesz mindenek előtt egy oly pontot keresnünk, a honnan az idézett három cikkben kifejezett kételyeket, aggályokat, kérdéseket s javaslatokat lehetőleg biztos alapon, tárgyilagosan s elvi magaslatról megvilágíthassuk. Azt hiszem, elég széles alapra helyezkedünk, ha vizsgálat alá vonjuk azon kérdést, mi az őtestamentom magyarázatának mint a protestáns theologiai tudomány és szakképzés részének feladata, s jogosultan szerepel-e mint ilyen a theologiai tudomány rendszerében ma is. Ezen kérdések tisztázása után igen egyszerű és könnyű feladat lesz megítélni, vajjon a theologiai szakoktatás vagy — a mennyiben az egyetemes egyház ez irányú törekvése és követelése közvetlenül az egyetemes Theologiai Akadémiában nyer kifejezést, tehát a Theologiai Akadémia tanterve azon pontban is, mely ellen kételyek nyilvánultak, megfelelő-e az elvi követelményeknek vagy sem. E kettős kérdés tiszt-

tázása folyamán az idézett három cikkben felhozott kisebb jelentőségű mozzanatok és nehézmények is közvetlenül vagy közvetve mind bő megvilágítást és választ nyerne.

Ezen két kérdés másodikának eldöntésénél, ha könnyedén és csattanósan akarnánk vele elbánni, hivatkozhatnánk mindenek előtt azon reformációi elvre, a mely szerint egyházunkban élet és tan tekintetében a szentírásnak — ó- és új-testamentomnak — eredeti szövege irányadó és érvényes; hivatkozhatnánk a protestáns theologia negyedfél százados gyakorlatára és hagyományára, a theologiai szakoktatás jelenére a protestantizmus és theologia hazájában Németországban, úgy szintén Hollandiában s a francia reformátusoknál; mert hiszen mikor protestáns theologiai tudományos szakképzésről van szó, bizonyára méltóbb ilyen példákra rámutatni, mint a római és görög katolikus theológiára. Hivatkozhatnánk az utolsó három évtized német theologiai irodalmának termékeire, a melyeknek több mint egy ötöde ótestamentomi exegetikai tárgyakkal foglalkozik, — oda nem számítva a rokon nyelvészeti és történeti ágak termékeit, mert ezek bevonásával az arány még nagyobbserű. Lehetne hivatkoznunk más tekintélyekre is, pl. a formális és realis theol. encyklopaediák nagy számára, a melyek mindeneknek kezén forognak, s a melyekben ez a kérdés immár nagyon sokszor, alaposan ki lett fejtve. Azonban nem választom a bizonyításnak ezen egyszerű, kevés fáradsággal járó módját, bár megvallom, hogy a magam részéről igazi tekintélyeknek mindig a legnagyobb tisztelettel adózom. De ezen esetben nagyon gyarló válasz volna a tudomány és gyakorlat emberei részéről nyilvánult kételemekre, ha azon tekintélyekkel akarnók őket meghökkeníteni és elnémítani, a melyeknek súlyában és értékében bizalmuk megingott, s a melyek őket éppen ezért meg nem győzik. S aztán voltaképen ezzel nem is lenne elérve semmi. Mert hisz a tudományos eszmecserének célja nem az ellenkező nézetűek meghökkenítése és megnémítása, hanem azok meggyőzése és megnyerése. — De van még egy másik ok is, a mely miatt a bizonyításnak említett módjával be nem érhetjük: az, hogy legalább egy pontban nagy gyöngéje vagyon. Mert igaz ugyan, hogy az ó-testamentomi exegesis a protestáns theológiának eleitől fogva egész napjainkig kiegészítő része volt; de az is igaz, hogy a történet folyamán e disciplina céljának és jelentőségének felfogása időnként maguknál e szak képviselőinél és művelőinél is nagyon lényegesen változott. S igaz ugyan, hogy a felfogás e módosulása és változása nem önkényes és esetleges, hanem a theologia és a többi tudományok kölcsönhatásából folyó és szükségszerű volt; de épenséggel nincs kizárva, hogy a történet fonalát követve azon eredményre jutunk, hogy e disciplina ma nem képezi többé a theol. szakképzés szerves és élő részét, s éppen azért nem is foglal abban jogosan helyet; mert abból, hogy valami két vagy három száz év előtt egészen más viszonyok között, mint a mieink, szük-

séges, czélszerű és lehető volt, nem következik, hogy ma is szükséges, czélszerű és üdvös. — De végül — s ez rám nézve a legfontosabb ok — személyes helyzetem sem engedi meg a bizonyításnak ezen módját. Ugyanis Isten kegyelméből s egyetemes egyházunk megtisztelő választása és megbízása alapján nekem jutott élethivatásomul azon magasztos feladat, hogy az evangelium előtörténetét a magyarhoni ág. hitv. evang. egyetemes egyház Theologiai Akadémiáján tanítsam. Ezen, a keresztyén theologia legszorosabb értelemben vett tárgyával legszorosabban összefüggő tanulmány, a theologiai szakképzés szempontjából való nagy jelentőségéről, mélyen meg voltam győződve, még mielőtt mint annak tanára fölesküdtém volna; az óta pedig elég alkalmam volt a Theol. Akadémiai tanterv erre vonatkozó pontjainak helyességéről több oldalulag meggyőződni, s ezen reám bízott feladat teljesítésében találok életem értékét s legfőbb örömét. A mikor immár directe vagy indirecte kifejezve azon kételyt, aggályt vagy vádat hallom, hogy azon intézet, a melynek kötelemkébe tartozni szerencsés vagyok, nem mindenben a tudomány és élet eszményi követelményeinek szolgál; sőt hogy éppen az a szak, a melynek képviselőletében és művelésében élethivatásomat s boldogságomat látom, a melyben a Theol. Akadémia magasztos célját hasznosan szolgálni véltem, mint elmúlt időkből ránk maradt nyűg és czopf lenyirandó és eltávolítandó: akkor úgy hiszem, nem csak jogom, hanem kötelességem is kissé mélyebb alapon kimutatni, a Theol. Akadémia tantervének kérdéses pontjairól, hogy azok a protestantizmus elveinek, a theologiai tudomány történetének és jelen állásának s a theol. szakképzés követelményeinek szükségszerű és természetes folyamánya; magamról, illetőleg választott hivatásomról pedig, hogy — Pál apostol szavait alkalmazva — nem *es zeron trezo η εδραμον*.

Legbiztosabb alapon a fölvetett két kérdés másodikának vizsgálatánál akkor fogunk mozogni, ha magának az ótestamentom exegesisének történetéhez fordulunk, s mérlegeljük az eredményt, a melylyel az napjainknál végződik. Ezzel egyszersmind megnyerjük a választ az első kérdésre is: nevezetesen, hogy mi hát e szerves történeti fejlődés alapján e disciplina feladata a jelenben.

(Folytatás köv.)

B E L F Ő L D.

Az ág. h. evangélikusok zsinata.

1892. május 5-én.

Péchy Tamás világi elnök d. e. 9 órakor az ülést megnyitotta s felolvastatta az előző ülés jegyzőkönyvét, a mely elfogadtatott és hitelesített. A napirend előtt Zelenka Pál püspök bejelentette, hogy Fricke György dr., a Gusztáv Adolf egyesület központi választmányának elnöke, dr. Pank Oszkár, lipcsei superintendens s a lipcsei Gusztáv

Adolf-egylet elnöke, az ő címére intézve üdvözlő táviratot küldött a zsinatnak. A zsinat örvendetes tudomásul vette ezen jelentést és a válasznak szövegezésével Zelenka Pált bízta meg. — Ezután beadattak a szavazatok az alelnökök, továbbá az összeegyeztető bizottság tagjainak választását illetőleg s folytatott az alkotmányjavaslat 4. §-ának tárgyalása.

Kramár Béla azt kívánja, hogy a 4. § olvasztassék össze az 5. §-al, a mely utóbbi a más felekezetekhez s az államhoz való viszonyról szól.

Radó Kálmán azt hiszi, hogy az uniót mindenkinek óhajtania kell, azonban ezen óhajtás a mi életünkben megvalósulni nem fog; a jövő kedvéért veszélyeztetni a jelent, a reményért a békét, nem tartja helyesnek s azért a 4. §-t a vegyes bizottsághoz utasítaná.

Hasonló értelemben szólnak Laukó Károly és Terray Gyula.

Bachát Dániel Zelenka indítványához csatlakozik.

Barcza Géza elfogadja a 4. §-t.

Fajnor István a vegyes bizottsághoz kívánja utasítani.

Poszvek Sándor a következő módosítványt adja be: „A magyarországi mindkét hitvallásu evangélikus egyház között fennálló testvéri viszonynál fogva, az evangélikus egyház — a viszonyosság feltétele alatt — saját hívei és az evang. ref. egyház hívei között, egyházunkhoz való viszonyuk, úgy jogaik, mint kötelezettségek tekintetében különbséget nem tesz.“

Kmetty esperes úr unió mellett van, de nem reális híu személyes uniót akar, az az szövetséget a közös király a Jézus Krisztus vezérlete alatt. A közös közigazgatási forumot perhorrescálja és egy ilyen egyházi rájxrátba nem megy be.

Zsilinszky Mihály mindig azon volt, hogy úgy a ref. atyafiakhoz mint az erdélyi szász evangélikusokhoz való viszonyunk, minél szorosabb és minél bensőbbben lehessen és ezért elfogadja a 4. §, de az ellen sincs kifogása, hogyha az a vegyes bizottsághoz utasíttatik.

Justh Samu István a 4. § kihagyása mellett szól.

Krcsméry Radónak a javaslatát támogatja és a zsinat, miután még Kund Samu előadó a 4. § változatlan fenntartását ajánlotta, a 4. § a vegyes bizottsághoz utasította.

Tárgyaltattott a törvényjavaslat 5. §-a, a mely a következőképen hangzik: „Az evangélikus egyház — az országban létező többi egyházakkal szemben az egyenjogúság és viszonyosság elveihez ragaszkodva — nevelés, tanítás s a hitélet ápolás által közreműködik az állam valláserkölcsei céljainak megvalósításában; de ezen közművelődési (culturalis) feladatának sikeres megoldása céljából, az országos törvényekben részére biztosított állami javadalmazást viszont igénybe kívánja venni.“

Prónay Dezső báró ezen § kihagyását kívánja, mivel ezen § összefügg az előző §-al, a mely

a vegyes bizottsághoz utasíttatott, továbbá mivel benne többféle foglaltatik s végül mivel ő az államszegély igénybe vételét az autonómia nézve veszedelmesnek tartja.

Itt a tanácskozás megszakíttatván Péchy Tamás elnök meleg szavakkal üdvözölte a szinaton megjelent Duka Tivadart, az angol bibliaterjesztőtársulat választmányának tagját, a mely üdvözletre Duka Tivadar hazánkfia hasonló melegséggel mondott köszönetet.

A tárgyalás folytatattván, Zelenka Pál az államszegély igénybevétele mellett érvelvén, a következő módosítást nyújtja be: „Az evang. ref. testvérekezetekhez való viszonyt illetőleg külön fogván nyilatkozni, az evang. egyház az országban létező többi egyházakkal szemben stb.“ (folytatva mint a javaslat.)

Podmaniczky Géza báró ezen 5. §-t akkor óhajtja tárgyalatni, a mikor a 4. § a vegyes bizottságtól visszajött.

Zsilinszky Mihály nem tartja veszedelmesnek az államszegély elfogadását, mert a mint az abszolút állam ellen küzdeni érdem volt, úgy az alkotmányos állam ellen való küzdézt nem tartja érdemnek és az állam, akár fogadunk el tőle segélyt, akár nem, minden esetben hozhat olyan törvényeket, a melyek az autonómiát szűkebb körre szorítják, a mint hogy az iskolaügyet illetőleg hozott is, s végül az egész autonómia az állam oltalmán nyugszik. Elfogadja a javaslat szövegét.

Fajnor István azt állítja, hogy báró Prónay Dezső az által, hogy folytonosan egyetemes felügyelői hivatalát hangsúlyozza, provokálni akar. Ez visszaélés a bizalommal és fegyelmi vétséget képez. (Nagy zaj és eláll kiáltások.)

Péchy Tamás figyelmezteti a szólt, hogy itt kiki szabadon szólhat.

Fajnor István kijelenti, hogy ő Zelenka indítványához csatlakozik.

báró Prónay Dezső személyes kérdésben kérvén szót, azon véleményének ad kifejezést, hogy a személyt igen nehezen lehet külön választani hivatalától. Fajnor István ügyvéd akkor is, mikor mint zsinati tag beszél és megfordítva. Hanem más kérdés az, hogy mennyi súlya van egyik és másik zsinati tag szavának. Örvendene, ha megtudná győzni a zsinatot. Egyébiránt ő nyugodtan néz vissza működésére.

Fajnor István ismétli előbb mondott véleményét, a mire báró Prónay Dezső felkéri az elnököt annak constatálására, hogy mi jogon foglal ő itt helyet, mert ha ez nem történik, akkor ő elhagyja a zsinatot.

Péchy Tamás constatálja, hogy br. Prónay Dezső mint egyetemes felügyelő hivatalánál fogva foglal helyet a zsinaton.

Baltik Frigyes elfogadja az 5. § azon csekély módosítással, mely szerint az utolsó három szó „igénybe kívánja venni“ helyébe ezen kifejezés teendő „igénybe veszi“.

Hörk József az 5. §-t két §-ra kívánja osztani, az egyik §-ba foglalván, hogy „az evang. egyház az országban létező többi egyházakkal szemben az egyénjogúság és viszonzosság elveihez ragaszkodik,“ a másik §-ba, a mi a javaslat 5. §-ban ezután következik.

A vita itt megszakítatván kihirdette az elnök a választás eredményét, a mely szerint: beadott 97 szavazat, távol volt 17 képviselő, a 2 elnök pedig nem szavazott. A beadott szavazatok szerint megválasztott:

egyházi elnöknek Zelenka Pál 92 szavazattal,
világi alelnöknek Fabiny Theophil 87 „

a többi szavazatok megoszlottak;

a szöveg összeegyeztető bizottságba a négy előadón kívül beválasztottak:

dr. Schreiner Károly 95 szavazattal

Trsztényiszky Ferencz 95 „

Moór Gyula 95 „

Rohonyi Gula 92 „

a kérvényi bizottságba beválasztott nőgrádi Szontágh Pál helyére gömöri Szontágh Pál 94 szavazattal.

Ezután az elnök az ülést bezárta, a háznagy pedig értesítette a jelenlevőket, hogy az országos kaszinó szívesen látja vendégeül a zsinat tagjait és számukra két termet engedett át helyiségül a találkozásra.

1892. május 6-án.

Péchy Tamás elnök az ülést megnyitván, a jegyzőkönyv felolvastatott és elfogadtatott.

Felolvastatott azután a dr. Fricke és Panknak adandó válasznak Zelenka Pál által készített szövege és elfogadtatott.

Folytatott az 5. § tárgyalása.

Győry Elek: e szakasznak a lényege olyat foglal magában, a mit ki kell mondanunk. Figyelemmel arra, hogy csakugyan sok állami funkciót teljesítenek közegeink s az nagyon sokba jönne, ha az állam teljesítené, az államsegélyt nem ingyen kapjuk. Benyújtja a következő módosítványt: „Az ág. h. ev. egyház, a mellett, hogy az ev. ref. egyházhoz való testvéri viszonyát fenntartja és ápolja, az országban levő egyházakkal szemben az egyénjogúság és viszonzosság elveihez ragaszkodik, az államnak vallás-erkölsi céljai megvalósításában a nevelés, tanítás és hitélet ápolása által közreműködik, de ezen közművelődési (culturalis) feladatának sikeres megoldása céljából viszont igénybe veszi az államnak részére országos törvényekben is biztosított anyagi támogatását.

Ezen módosítványt, a melyhez csatlakoznak Bánó József és Barcza Géza, a zsinat elfogadta.

Tárgyaltatott a 6. §: Győry Elek, Kaas Ivor, Bánó József, Fördös Vilmos rövid hozzászólásai után elfogadtatott, a mint következők:

„Az evangélikus egyház törvényalkotási jogát törvényes zsinatán gyakorolja; minden egyéb ügyeit, a jelen törvényben meghatározott fokozatos testületek

és törvényesen megválasztott egyházi tisztviselők intézik.“

Tárgyaltatott a 7. §, mely így hangzik: „Az ev. egyház önkormányzati testületei: a gyülekezetek, az egyházmegyék, az egyházkerületek és az egyházegyetem; főbb tisztviselői pedig, ezeknek a jelen törvényben meghatározott módon választott elnökei.“

Markó Sándor a gyülekezet név helyett az egyházközség elnevezést indítványozza, mely indítvány elfogadtott.

Mudroň Pál „az egyházegyetem“ törlését és „a négy egyházkerület egyeteme“ kifejezéssel való helyettesítését; Fabiny Theophil az egyházegyetem után „az egyházi bíróságok“ beszurását, Schneller István a „testület“ kifejezésnek „hatóság“ szóval való kicserélését indítványozza, mely indítványok azonban nem fogadtattak el.

A törvényjavaslat 8. §-a, mely így hangzik:

„A gyülekezetek egyházmegyékbe, az egyházmegyék egyházkerületekbe osztatnak be; az összes egyházkerületek együtt véve alkotják az egyházegyetemet“, hozzászólás nélkül változatlanul elfogadtatott.

Tárgyaltatott a 9. §, a mely így hangzik:

„Az ev. egyházban minden hatalom az egyes önálló gyülekezetektől veszi eredetét:

a zsinat a gyülekezetek által választott képviselők közül alakul;

az egyházmegyei felügyelők és esperesek, az egyházkerületi felügyelők és püspökök, nem különben az egyetemes felügyelő is, jogosultságukat a gyülekezetek választásából merítik;

az egyházmegyei, egyházkerületi és egyházegyetemi hatóságok tagjai, az alsóbb fokú egyházi testületek választottai;

az ev. egyháznak mind törvényhozása, mind kormányzata tehát mindig az összes jogosult egyháztagok kifolyása.“

Ezen szakasz tárgyalásánál Farbaky József, Bierbrunner Gusztáv, Poszvék Sándor, Dohnányi Lajos módosítványokat nyújtanak be: Berzsényi Jenő, Markó Sándor, Fajnor István csak a szöveg első pontját kívánják fenntartani.

Moór Gyula az egész szakasz kihagyását, dr. Stefanovics pedig a „nemkülönben az egyetemes felügyelő is“ szavak törlését indítványozza.

A zsinat dr. Győry Elek módosítását fogadta el, a mely így hangzik:

„Az ág. h. ev. egyházban minden hatalom az egyházközségekből ered. Az egyházmegyei, egyházkerületi, egyházegyetemi hatóságoknak valamint a zsinatnak tagjai is az egyházközségeknek vagy más erre jogosult testületeknek választottai és ekkép az ág. h. ev. egyháznak mind törvényhozása, mind kormányzata, mindig az összes jogosult egyháztagok kifolyása.“

Tárgyaltatott a 10. §, a mely így hangzik:

„A papi és világi elem közös befolyása, az evangélikus egyház törvényhozásában mint vezérelv, az eddigi gyakorlat szerint továbbra is fentartatik.“

Zelenka Pál a következő módosítványt nyújtja be:

„Egyházunk törvényhozásában és kormányzásának minden fokozatán a lelkesi és világi elemnek egyenjogú befolyása sértetlenül fenntartatik.“

Br. Prónay D. ezen §-t újabb szövegezés végett az alkotmányügyi bizottsághoz kívánja utasítani.

Baltik Fr., Zsilinszky Mihály, Bodiczky Kálmán Zelenka módosítványához csatlakoznak. Dr. Győry Elek a szöveget némely szavak kihagyásával fenntartani kívánja.

A zsinat Zelenka módosítványát fogadta el.

Tárgyalatik a 11. §, a mely a következőképen hangzik:

„Az ev. egyház kormányzatába a jelen törvény és a fennálló szabályok értelmében befolyjni csak azon egyháztagnak van joga, a kik az egyház terheit viselik.“

Markó Sándor kihagyni kívánja ezen szavakat: „a kik az egyház terheit viselik“ s ez szerint módosítja a §. szövegét.

Gaál Mihály, Kramár Béla, b. Podmaniczky Géza, Bánó József, Újágh Károly és b. Prónay D. hozzászólásai után az idő előre haladván, a tárgyalás félbeszakított s az ülés bezárattott.

1892. május 7-én.

Az ülés megnyitása és a jegyzőkönyv felolvasása után folytatott a 11. §. tárgyalása.

Barcza Géza, Zsilinszky Mihály, Gyurátz Ferencz a § fenntartása mellett szólnak. Perlaky Elek a „befolyjni“ szónak „résztvenni“ szóval való kicserélését óhajtja. Gömöri Szontágh Pál és Terray Gyula az egyháztagnak kötelezettségét is ki akarja fejezni a teherviselésre nézve. Kmetty János is ily értelmű módosítványt nyújt be.

A zsinat Fabiny Theophil módosítványát fogadja el, a mely így hangzik:

„Az ág. h. ev. egyház kormányzatába a jelen törvény értelmében minden önálló egyháztagnak van joga befolyjni. Minden önálló egyháztagnak kötelessége, az egyház terheit aránylagosan viselni.“

Tárgyalattott a 12. §, a mely így hangzik:

„Mindenik kormányzó hatóság közvetlenül a legközelebbi felsőbb fokú kormányzó hatóságnak, ennek közvetítésével pedig az egyházi kormányzás még felsőbb fokozatainak van alárendelve.“

Gömöri Szontágh Pál a „hatóság“ szót „testület“ szóval kívánja helyettesíteni. Kund S. előadó a szöveg fentartását kéri. Fabiny Theophil azt óhajtja, hogy vagy itt is a „testület“ szó használtassék, vagy a 7. §-ba is „hatóság“ téessék. Győry Elek a szöveg fenntartása mellett szól.

A zsinat a §-t változatlanul elfogadta.

A 13. 14. §-ok, melyek így hangzanak:

„13. §. Mindenik felsőbb egyházi hatóság köteles az alsóbb fokú egyházi hatóság jog- és hatáskörének épségben maradása felett őrködni.“

„14. §. Mindenik egyházi hatóságnak jogában

áll törvényes hatáskörében, a jelen törvények és a felsőbb fokú hatóságok rendszabályainak és határozatainak sérelme nélkül, a legközelebbi felsőbb hatóság jóváhagyása mellett, külön rendszabályokat alkotni.“

Felzólalás nélkül elfogadtattak.

Tárgyalattott a 15. §, mely így hangzik:

„A ki az egyházi hatóság valamely fokozatán hivatalt vagy megbizást vállalt, ezen kötelezettsége alól csak azon időponttól kezdve van felmentve, a melyben megbizata alól feloldattott vagy utódjának megválasztatása érvényessé vált.“

Győry Elek, Laszkáry Gyula, Händl Vilmos, Zsilinszky Mihály, br. Prónay Dezső a szakasz kihagyását indítványozzák. Radó Kálmán a § fenntartása mellett szól fel.

A zsinat a 15. §-t kihagyta.

Tárgyalattott a 16. §, mely így hangzik:

„Minden egyházi tisztviselő, megbizott, kiküldött vagy egyházi szolgálatban álló egyén ezen minőségben elkövetett cselekvésének vagy mulasztásának következményeiért felelős, és a szándékosan, vagy vétkes gondatlanságból okozott károkat megtéríteni tartozik.“

Szontágh Pál (gömöri) elfogadja elvileg, de a felelősség a megbizottakra és kiküldöttekre ne terjesztessék ki.

Fördös Vilmosnak is ezen aggályai vannak, de orvoslást abban lát, ha kimondatik, hogy az illető kártérítéssel tartozik, a mennyiben eljárása ellen jogorvoslattal élni nem lehet s a kártérítési kötelezettség fegyelmi uton állapítandó meg.

Zsilinszky Mihály a § változatlan fenntartását kívánja, ugyanígy Fabiny Theophil is, mert vannak esetek, a mikor a kiküldött köteles elfogadni a kiküldetést, így p. o. ha a főesperes valamely lelkeszt valahová kiküld, ezen lelkesz a kiküldés elfogadását meg nem tagadhatja, s ha mégis megtenné, mulasztást követ el, a melynek következményeiért felelős.

Fabiny Ferencz hasonló értelemben szól, azonban a „károkat“ szó helyébe „kárt“ kíván tétetni.

A zsinat a §-t elfogadta Fabiny Ferencz módosításával.

Tárgyalattott a 17. §, mely így hangzik:

„Az egyház minden tagjának joga van az egyházi testületek közgyűléseihez kérvénnyel, vagy az egyházi hatóságoknak jogsértő, esetleg egyébként kötelességeikbe ütköző eljárása ellen, a felettes egyházi hatósághoz vagy az illetékes egyházi bírósághoz panasszal járulni.

Kramár Béla, Fördös Vilmos, Fabiny Th. és Győry Elek felzólalásai után a § változatlanul elfogadtattott.

A 18. és 19. §§, melyek így hangzanak:

„18. §. A közgyűlések nyilvánosak s azokban a többségnek törvényesen nyilvánult akarata dönt.“

„19. §. A közgyűlésekről rendes jegyzőkönyv vezetendő és az szabályszerűen hitelesítendő.“

Felszólalás nélkül elfogadtattak.

A 20. §, mely így hangzik:

„Valamely közgyűlés szabályszerűen hozott érdemleges határozatát csak egy későbbi közgyűlés másíthatja meg újabb szabályszerű határozattal. A mennyiben pedig az érdemleges határozat választásra vonatkozik, a közgyűlés által egyáltalában nem változtatható meg.“

Győry Elek azon módosításával fogadtatott el, mely szerint a „másíthatja“ szó után beszúrandó „vagy szüntetheti.“

Tárgyaltatott a 21. §, a mely így hangzik:

„A ki egyházi közgyűlésen elnökségre van hivatalva, az felelős a rend fentartásáért, valamint azért is, hogy a közgyűlés törvényes hatáskörén túlterjeszkedő határozatot ne hozzon.“

Győry Elek helyesli, hogy az elnöknek kötelessége a rend felett őrködni, de hogy érte felelőssé tétessék, az lehetetlen, miután a rendzavarásért csak a rendzavarót lehet felelőssé tenni. Ezen §-ba tehát csak a köteleiséget kell felvenni, a felelősség a 16. §-ban már meg van. Módosítani óhajta a §-t a következőképen: „A ki egyházi gyűlésen elnököl, köteles a rend fenntartása felett s a felett őrködni, hogy a gyűlés törvényes hatáskörén túlterjeszkedő határozatot ne hozzon.“ A zsinat ezen módosítást elfogadta.

Tárgyaltatott a 22. §, a mely így hangzik:

„Oly esetekben, a midőn a rend megzavartatásától vagy attól lehet tartani, hogy a közgyűlés törvényes hatáskörén túl terjeszkedő határozatot hoz, joga és kötelessége az elnökségnek a tárgyalást felfüggeszteni, eljárásának okait jegyzőkönyvbe vétetni, egyúttal panaszát elintézés végett a legközelebbi felső fokú egyházi hatóság elé felterjeszteni.“

Ezen §-hoz Győry Elek a következő módosítványt nyújtja be: „Ha valamely egyházi gyűlésen a rend fentartására szolgáló eszközök elégteleneknek mutatkoznak, vagy attól lehetne tartani, hogy a gyűlés hatáskörén túlterjeszkedő határozatot hoz, az elnökségnek, ha egyet nem értenek, egyik tagjának is joga és kötelessége a tárgyalást felfüggeszteni, eljárásának okait, egyúttal panaszát elintézés végett a legközelebbi felső fokú egyházi hatóság elé felterjeszteni.“

A zsinat ezen módosítást elfogadta.

Tárgyaltatott a 23. §, a mely így hangzik:

„Az evangélikus egyház jogerős határozatait a jelen törvényben megjelelt közegek hajtják végre.“

A mennyiben azonban az egyházi testületek, saját hatáskörükben hozott jogérvényes rendszabályait, határozataikat és ítéleteiket önhatóságukkal nem foganatosíthatnák, — miután az egyház önkormányzata, intézményei és törvényei az állam oltalma alatt állanak, — jogosítva vannak azok végrehajtása végett az állam közigazgatási hatóságainak segélyét és eljárását igénybe venni.“

Farbaky József ezen szavakat „az állam közigazgatási hatóságainak“ kihagyni s helyökbe ezen szavakat tenni kívánja: „a polgári hatóság“.

Győry Elek az első pontot elhagyni s a

második pontot a 6. §. után tételni kívánja azon módosítással, hogy „a mennyiben azonban az egyházi testületek“ helyett: „a mennyiben a fennemlített egyházi testületek“ szavakat tenni, s a „jogérvényes“ szót kihagyni kívánja.

Andorka a szakaszt változatlanul ezen a helyen bívánja megtartani.

Fabiny Theophil a „jogérvényes“ szó kihagyását, dr. Stefanovics annak megtartását kívánja.

Tárgyaltatott a 24., 25. és 26. §§., a melyek így hangzanak:

„24. §. Az államhatalom segélye és eljárása igénybe vehető mindennemű jogerős egyházi határozattal megállapított egyházi és iskolai tartozások behajtásánál, különösen:

a) az illetékes egyházi hatóságok által kivetett egyházi és iskolai adóknak, szolgálmányoknak, az egyházi tisztviselők és szolgák megállapított fizetései- nek és járandóságainak behajtásából;

b) az egyházfentartó tagokra adó alakjában kivetett vagy általok felajánlott azon járulékok behajtásánál, a melyek a felsőbb egyházi hatóságok engedélyével egyházi és iskolai célokra felvett kölcsönöknek, tőkéknek és kamataiknak vagy pedig egyházi és iskolai célokra tett építkezés költségeinek törlesztése céljából rovatatt ki, illetve ajánltattak fel;

c) azon nyugdíjintézeti vagy gyámintézeti tartozások és járulékok behajtása céljából, a melyeket az illetékes egyházi hatóság az egyházi tisztviselőknek vagy ezek özvegyeinek és árváinak nyugdíjat vagy gyámdíjat biztosító egyházi nyugdíjintézetek vagy gyámintézetek javára, az egyházi tisztviselőkre kivetett.“

„25. §. Az államhatalom segélye és eljárása igénybe vehető, ha az illetékes egyházi hatóságok által saját hatáskörükben hozott jogerős határozatoknak, melyek által egyházi tisztviselő vagy szolga felfüggesztése, elmozdítása, vagy állásába vissza és behelyezése mondatott ki, a gyülekezet vagy ennek egyes tagjai, a tisztviselő vagy a szolga ellene szegülnek.“

„26. §. Az államhatalom segélye első fokon a gyülekezeti közgyűlés vagy ennek elnöksége által a községi vagy járási előljárástól, törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsú városokban a polgármestertől; másodfokon az egyházmegyei elnökség által a köztörvényhatósági főtisztviselőtől (alispán, polgármester) kérhető s az állam és hatóságai a végrehajtásban való segédkezést meg nem tagadhatják.“

Dr. Berzsényi Jenő a 24. §-nak csak első pontját kívánja fenntartani. Prónay Dezső óvatosságra int ezen §. alkalmazásánál s a „felajánlott“ és „ajánltattak fel“ szavakat törölni kívánja.

Dr. Győry Elek azt hiszi, hogy a tárgyakat meg kell jelelni, de nem taxative felsorolni s Dr. Bersényi értelmében szól, s a következő módosítványt nyújtja be:

„Az államhatalom segélye és eljárása igénybe

velhető különösen ha az illetékes egyházi hatóságok stb. (mint a 25. §., csak hogy a „jogerős“ szó kimarad) továbbá mindennemű illetékes hatáskörben megállapított egyházi és iskolai tartozások behajtásánál.“

A zsinat a javaslat szövegét fogadta el, úgy hogy a 24. §. a) pontjába „járandóságainak“ szó után dr. Schreiner Károly indítványára beszurta ezen szavakat: „az egyházi közalap javára kivetett adóknak és felajánlott járulékoknak;“ ugyanezen §. első pontjából a „jogerős“ szót kihagyta és a 25. §-ba a „behelyezése“ után beszurta Glaufl Pál indítványára ezen szavakat: „valamint a pénzbírságban és eljárási költségekben elmarasztaltatása.“

Ezek után az ülés feloszlott.

1892. május 8-án.

Elnökök: Péchy Tamás és Karsay Sándor.

Az előző ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után tárgyalás alá vétetett az alkotmányi javaslatnak napirenden levő II. szakasza A) Az egyházközség.

27. §.

Hörk József módosítványt nyújt be, mely szerint ezen § kiegészítendő lenne azzal, hogy az egyházközség 5000-nél több lelket nem számlálhat, ha pedig ennél több lélekből állana, parochialis körök alakítandók, melyeknél azonban ne a nyelv és nemzetiség legyen az irányadó. Ezt kívánja a cura pastoralis. Még ott is, hol erős az egyház, mint p o. Németországban, a belmissió által törekesznek azt támogatni. Nálunk az — úgy szólva — teljesen ismeretlen. Annyival nagyobb súlyt kell tehát a lelkésznek a cura pastoralisra fektetni, főképp ma, midőn több oldalról megvan támadva az egyház. Ez lehetetlen azokban a nagy gyülekezetekben, hol sokan a papot nem is ismerik. Igazság szempontjából is szükséges ez. Míg a kisebb szegény gyülekezetek túl vannak terhelve, a nagy, erős gyülekezetek majd semmit sem fizetnek, tehát ezek is kényszerítendőek a nagyobb hozzájáruláshoz. Most az ideje, szervezni s erősíteni a gyülekezeteket, de ez nem lehetséges, ha oly óriási szám bíztatik egy-két lelkész gondozására.

Poszvék Sándor a Hörk József által hangoztatott elvet helyesli, mert czélja a cura pastoralis előmozdítása, de alaki tekintetben kifogásolja. Nem képezheti az a 27. § kiegészítő részét, mely a gyülekezetet definiálja, hanem a lelkészi köteleességről szóló szakaszhoz tartozik. Magára a napirenden levő pontra nézve véleménye az, hogy nem szabatos, nem fejezi ki a lényegét, mert egy jelző kimaradt. A „közös vallás gyakorlat“ szavak előtt felvételni kívánja azt a jelzőt „nyilvános“.

Győry Elek szerint, ha elfogadtatik is ez a szakasz, akkor sem tartozik Hörk módosítványa ide. A szakasz teljes kihagyását indítványozza, mert csak elméleti meghatározást tartalmaz, a mi nem való törvénybe.

Trsztyénszky Ferencz, Hörk módosítását elvileg elfogadja, de ez csak óhajítás lévén, nem

canon-ba való, és semmi esetre sem ide. Kihagyatni e szakaszt azért nem akarná, mert az itt kimondott elvnek folyományai a következők. Ebben a szövegében nem fogadja el, hanem e helyett ajánlja az egyetemes javaslat szövegezését.

Dohnányi Lajos: Hörk módosítványa akkor jöhet napirendre, ha a kerületről lesz szó. A 27. § kihagyását nem pártolja, mert a definitióra szükség van, azonban ezt hiányosnak találja. Következő módosítást ajánl: valamely meghatározott kisebb területen élő ág. hitv. evang. keresztyények közös vallás gyakorlat végett szervezett testülete egyházközséget képez.

Baltik Frigyes a szakasz változatlan elfogadását ajánlja.

Händel V. Elfogadja a szakaszt, mert szükség, hogy mint elv ott álljon. Az eddigi módosítványokat elveti, s így kívánja a szakaszt módosítani: A „közös vallás gyakorlat“ szavak után beszurandó „és a hit élet ápolása.“

Andorka Gy. Poszvék módosításával a szakaszt elfogadja.

Zelenka Pál, Hörk módosítványát itt nem fogadja el, másutt is csak nagy változtatással. A szakaszt kihagyandónak véli, mert az egyházközég meghatározása eléggé kiténik a többi §-okból.

Prónay Dezső báró szinte a kihagyás mellett van. Nem ártott volna ugyan, ha a definitió benne van a törvényben, mert az egyes individuumok kisebb egyházi testületbe olvadva, alkotják csakugyan a nagy egyházat. Ez nálunk nem theoria, hanem történelmi fejlemény. De a definitiók adnak legtöbb okot a vitára, azért itt is kihagyandó, a minthogy a németországi hasonló munkálatokban sincs az meg. De ha elfogadtatnék is a szakasz, helyesebbnek tartja az e javaslat definitióját. Poszvék aggodalmát nem osztja, mert a testület szóban benfoglaltatik a nyilvánosság is. Händel módosítványa pedig szűk-körü, mert a vallás gyakorlathoz nem csak a cultus cselekmények végzése tartozik, hanem sok más is.

Gyurácz F. a 7—8. § után ezen §-t feleslegesnek tartja.

Kund S. előadó rövid felszólalása után a § változtatlanul elfogadtatott.

28. §.

Kund S. előadó bár maga is tudja, hogy a leány- és fiókegyház közti megkülönböztetés a legtöbb kerületben ismeretlen, a §-t elfogadásra ajánlja.

Győry E. szükségesnek tartja a megkülönböztetést, de felveendő ebbe azon főismertető jel is, a mi valamely gyülekezetet arra képesít, hogy anya-egyház lehessen. Következő módosítványát adja be: „az egyházközségek, ha templomot s lelkészi állást önállóan tudnak fenntartani.“

Gaál Mihály. Miután a megkülönböztetések eddig gyakorlatban nem voltak, a leány-egyház elnevezés itt is elhagyandó, minek folytán a §. következőképp módosulna: „az egyházközség, ha helyben

lelkésze van, anya-, ha csak tanítója vagy vallás-oktatója van, fiók-gyülekezet.”

Baltik Frigyes elfogadná a szöveget, ha fordítani is nem kellene, de miután más nyelvek ezt a megkülönböztetést nem ismerik, így módosítandó: „az egyházközség, ha lelkésze van, anyaegyház, ha nincs, de szervezve van, fiókegyház.”

Bierbrunner G. csatlakozik Baltik Fr. indítványához.

Kund S. felszólalása után a § Győri Elek módosításával fogadtatott el.

29. §. Változatlanul elfogadtatott.

30. §.

Zelenka Pál úgy emlékszik, hogy a bizottság az „evang. vallású lakói” szavakat törölte s így helyesebb is. Tekintet nélkül az ev. vallású lakókra minden község sőt pusztá is valamely anyaegyházhoz osztandó be, s akkor nem lesz soha vita a hovatartozandóság felett. A § következő módosítását indítványozza: „a magyar állam területén levő összes polgári községek valamely anyaegyházhoz, — s a hol ennek szüksége forog fenn, missiói körökbe osztatnak be.”

Hörk J. a 27. §-nál beadott s elutasított indítványát itt újra beadja.

Podmaniczky G. báró. Vagy töröltessék e szakasz vagy adassék ki a bizottságnak. Részéről a törlés mellett van.

Bodiczky K. Zelenka módosítását pártolja, Hörk-é azonban ide sem való.

Baltik Frigyes Zelenka módosítványát pártolja s a missiói körök szervezését szükségesnek tartja, de kiegészítendő a módosítvány ezen néhány szóval „az egyházkerület által.”

Terray Gy. Hörk módosítási indítványát a 33. §-hoz kéri attétetni.

Kund S. előadó zárszavai után a § Zelenka módosítványával és Baltik módosítványával fogadtatott el.

31. §-nál:

Fabiny Ferencz. Az egyházak jogviszonyát megállapító hatóságokat látja megnevezve itt, de szerinte az összefüggésben van a törvénykezési javaslat 7. §. a), b) pontjaival. A mint valamely kérdés vitássá vált, helyes, hogy a közigazgatás teréről levétessek és bírói elbírálás alá adassék. Ennek kifejezést szeretne adni ezen § szerkezetében is, mi elérhető az által, ha az 5-ik sorba, „ha pedig ez nem sikerülne” után betétnék ezen szó „közigazgatási uton,” a 6-dik sorban pedig „véglegesen” helyett „utolsó fokon” tétetnék.

Schreiner Károly szintén a törvényjavaslattal kívánja összefüggésbe hozatni, s ez irányban módosítványt nyújt be.

Baltik Fr. Fabiny Ferencz módosítványát pártolja, de szükségesnek tartja a harmadik foknak, az „egyetem”-nek felvételét is.

Kund S. előadó hozzájárul Fabiny módosításához, s a § ezen módosítással fogadtatott el.

32. §.

Ritter K. Ellentmondást lát az általános elv között, mely kimondja a kötelező teher viselést és ezen §. között, azért indítványozza, hogy hagyassanak ki ezen szavak: „ha részt vesznek.”

Szontágh Pál (gömöri) ellentmondást nem látván, a módosításhoz nem járulhat hozzá. Szükség kimondani, hogy a jogot csak ott élvezhetik, hol részt vesznek a terhekben.

A § változatlanul fentartatott.

33. §.

Hörk József a 27. §-nál elvetett indítványt itt megújítja.

Zelenka Pál. A szakaszt elfogadja, de a „jelenlegi” szót kihagyatni és a „valamint” után a „jövőben” szót bevételni kívánja. Hörk indítványát elfogadja, mert egyes gyülekezetek csakugyan túltengésben vannak, de a nagy gyülekezetek mellett a kicsinyekről és szegényekről is meg kíván emlékezni, azért a következő módosítványt ajánlja: „oly anyaegyházak, melyek 10,000 léleknél nagyobb népességgel bírnak, a lelkipásztorkodás kellő módon gyakorolhatása végett 5000 lelkenként lelkészi körökbe osztatnak be.”

Schreiner K. A vitás kérdések elintézési módját nem látja megjelelve, azért indítványozza a §-hoz a következő kiegészítést: „ha pedig egyezés nem jött létre, az illetékes egyházi bíróság ítélete dönt.”

Mudroň P. Zelenka szavai után eláll a szótól.

Laszkáry: oly fontos az indítvány, hogy itt a plenumban nem véli most tárgyalhatónak, indítványozza: „utasítsassék az vissza a bizottsághoz.”

Trsztyénszky F. Zelenka módosítványát pártolja úgy a „jelenlegi” mint a „jövő” szó elhagyásával, s miután a következő §-ok már ehhez alkalmazkodnak, az azonnal tárgyalás mellett van.

Fabiny Theofil: úgy a vérszegénység, mint a túltengés veszélyes baj s komoly megfontolással kell az orvosláshoz nyulni, azért Laszkáry indítványához csatlakozik.

Farbak J. Laszkáry indítványához hozzájárul, de ha ez el nem fogadtatnék, csatlakozik Zelenka módosításához. De ha nem képes egy gyülekezet önmagát fenntartani, nem szükség azonnal más-hova csatolni, mert a közalap egyik célja épen az ilyenek fentartása. A módosítványba tehát ezen megszorítást kívánja bevételni: „ha a közegegyház érdeke annak fenntartását nem kívánja.” A lelkészi körök alakításánál helytelennek találja a lélekszám meghatározását.

Thébusz J. Hörk indítványát pártolja Zelenka módosítványával s a bizottsághoz való visszautalás ellen van.

Justh S. Veszélyesnek tartja a kisebb egyházak összevonását, mert épen ily gyenge pontokon van legnagyobb szükség a lelkész örökösére. Inkább egyesítsük a lelkészi és tanítói állásokat s szállítsuk le a lelkészfizetés minimumát 600 frtra. Csak akkor egyesítendő e gyülekezetek, ha önmaguk kívánják.

Tehát Zelenka módosítványának első részét elvettetni kéri, de a lelkészi körök felállítását helyesnek tartja. Pártolja Laszkáry indítványát.

Baltik Fr. Véleményével Zelenkához áll közelebb s csak azért nem fogadja el, mert a számszerinti beosztás sok bajnak lenne forrása. Elfogadja a §-t úgy a mint van, de oda illesztetni indítványozza: „nagy egyházközségekben lelkészi körök alakítandók, kis egyházközségek egyesítendőek, illetve lelkész-tanítókkal látandók el.“

Dohnányi L. Zelenka indítványát facultativ értelemben kéri elfogadtatni.

Terray Gy. Justhtal szemben megjegyzi, hogy a zsinat nem akarja a kis egyházakat megsemmisíteni, hanem inkább az egyesítés által — mely időleges is lehet — erősíteni. Zelenka indítványát elfogadja.

Andorka Gy.: Az eddigi felszólalások arról győzték meg, hogy igaza van Laszkárynak, midőn a §-t a bizottsághoz akarja utasítani.

Kaas I. br. Dohnányival szemben megjegyzi, hogy a facultativ törvények a legrosszabbak. Baltik módosítványához sem járul, mert a lelkész-tanítóság épen nem óhajtható cél, pedig ha törvénybe iktatjuk, sokan ezt választják. Abból, hogy a kerületek kivétel nélkül hozzájárulnak, azt következteti, hogy a § elfogadása nem sok változást idéz elő, azért nem kívánja a bizottsághoz utasíttatni, hanem Zelenka módosítását elfogadja.

Podmaniczky G. br., Perlaky Elek, Ihász Lajos a bizottsághoz való visszautasítás mellett nyilatkoznak azzal, hogy azt még ma tárgyalja.

Prónay Dezső br. Természetes valami, hogy a vezető befolyása minél nagyobb térre terjed, annál inkább gyengül, s ebben meg van adva a templomnak s gyülekezetnek is bizonyos határa. A nagy egyházaknak kisebbekké kell alakulni, mert nagy igazság van abban, mit Aristoteles ideális államáról mond: „kivánatos, hogy polgárai mind ismerhessék egymást.“ Ez áll gyülekezeteinkre is. Minthogy azonban kevés ily nagy gyülekezet van, kivételes esetekre nem kellene törvényt hozni, hanem az alakulást gyülekezeteink spontán fejlődésére kell bízni. Kisebb gyülekezetek erősítése céljából a lelkészi és tanítói állást sok helyen kellene egyesíteni, de úgy, hogy ez által ne a lelkészi állás színvonala szállítassék le, hanem a tanítói állásé emeltessék. A § a bizottsághoz utasítandó.

Dr. Kvacsa a hasonló értelemben nyilatkozik.

Dr. Berzsényi és Szeberényi A. szerint a kérdés eléggé megvitattatott és szavazás alá bocsátható.

Az előadó rövid megjegyzése után, melyben szintén Laszkáry indítványa mellett nyilatkozik, szavazásra bocsáttatván a kérdés, miután 10 tag névszerinti szavazást kér, 44 szavazat állván 44 szavazattal szemben, az elnökség döntő szavazatával Laszkáry indítványa elvettetett s Zelenka Pál püspök módosítványaival a § elfogadtatott.

Péchy Tamás elnök meghatottságtól remegő

szavakkal jelenti be Baross Gábor miniszter halálát, s hivatkozva a reá nézve különösen megrendítő esetre, a délutáni ülés elhalasztását s a tárgyalásoknak holnap reggel való folytatását kéri, mi egyhangulag elfogadtatott.

Madár Máttyás.

Resicza. Egyházunk neve a bíróság előtt. Perre kerülvén egyházam és az alakult reform. egyház között a dolog, a reform. egyház alkeresetet támasztott egyházam ellen, melyben ez áll: „az evangélikus elnevezés mint genus vonatkozik az ágostai, valamint a helvét hitvallás elnevezésre, mint specieresre; vagyis az egyház vegyes, nevezetesen ágostai és helvét hitvallás hívei egyháza lévén, keletkezése idejében elnevezése evangélikus egyház volt s így a tulajdonjog szintén közös volt.“

Ezen érveles alapján arra kéretik fel a törvényszék, miszerint határozatilag mondja ki: „Felperes köteles 15 nap alatt a resiczai evangélikus vegyes-egyesült egyháznak 1870.-ik évtől kezdődőleg 1890. évig terjedő időre vezetett presbyteri és közgülesi jegyzőkönyveket és az évi számodásokat, mint közös okmányokat velünk közölni, esetleg ez időszertint lelkészük személyében esküt tenni, hogy a kívánt okiratok az egyház birtokában nincsenek, azok hollétét nem tudja, ellen esetben a kívánt okiratok által bizonyítani szándékol azon tény, hogy a per tárgyát képező ingatlan az egyesült evangélikus egyház tulajdonát képezi — bebizonyítottak tekintetik.“

Hogy az érvelés-követelés nem mindennapi és evangélikus egyházunkra nézve közérdekű, az bizonyos. — De az is bizonyos, hogy ez ily fellépés már a soknál is több! Avagy nem egyháztörténelem hamisítás-e ez a finis sanctificat media elv szolgálatában? Ha ez nem történelem hamisítás; ha az áll, hogy az evangélikus egyház az ágostai és helvét hitvallás hívei egyháza; ha az áll, hogy az evangélikus egyházban a tulajdonjog közös; ha az áll, hogy a jegyzőkönyvek, a számadások közös okmányok: akkor mi már benn vagyunk az unióban, a nélkül, hogy erről nekünk csak sejtelmünk lett volna! Még pedig oly unióban, milyenről idáig még álmodni sem mertünk! — Van közös lapunk: az „Evangélikus Egyház és Iskola“; van közös gyámintézetünk: az egyetemes evang. egyházi gyámintézet; vannak közös püspökeink: az ev. püspökök; vannak közös templomaink és iskolák: az ev. templomok és iskolák; vannak közös lelkészeink és tanítóink: az ev. lelkészek és tanítók; vannak közös énekes és imakönyveink; az evang. énekes-imakönyvek; van közös tulajdonunk: az evangélikus egyházak tulajdona; kell-e ennél még szorosabb unió? — Hogy is történhetett az, hogy nekünk erről idáig még sejtelmünk sem volt? Ennek csak az lehet az oka, hogy idáig nem voltak genusokat és speciesekeket össze-vissza keverő történéseink, kik szemeinket felnyitották volna!

Annyi áll, hogy a resiczai reform. egyház ezen alkeresetével egy csapásra vitte keresztül — de nobis, sine nobis — az uniót — a papíroson, és hogy ha a bíróság ezt a legújabbban felfedezett egyháztörténelmi adatot elfogadná, az unió — de nobis sine nobis, — a gyakorlatban is azonnal keresztül volna vive — és evang. egyházaink várhatnák a pereket, — az ily unió dicsőségére!

Kíváncsi vagyok, hogy a „reformált“ elnevezés

genus-e vagy species, — valjon ez is vegyes egyházat jelent-e, és valjon egy alakult református egyházban a tulajdonjog, a jegyzőkönyvek és a számadások közösek-e? — Ha a „reformált“ egyház speciése az „evangelikus“ egyházunk; ha a „reformált“ elnevezés annyit tesz, mint vegyes egyház; ha a „református“ egyházban is a tulajdonjog, stb. közös: akkor azt gondolom, a református testvéregyháznak sincs idáig tudomása arról, hogy az unio már a svajczi reformatio idejében létesült!

Lám, csak azok a történelmileg elfogadott nevek és az ezekkel összefüggő jogok stbik ne volnának az utunkban, összekevernők, kényünk-kedvünk szerint a genusokat és speciéseket — és meg volna az unio! —

Megjegyzem még, hogy midőn közöttünk e beces lapok hasábjain kis vita folyt és a hazafiságról volt a szó, akkor tőlünk, mi csak „némely felekezett“ lévén, a közösség megtagadtatott és hogy most, midőn a tulajdon jött szóba a közösségbe ismét befogadtattunk. — Akkor species voltunk, — most már genus vagyunk. —

Igy hozza azt magával a genusokat és speciéseket össze-vissza keverő és a közös tulajdonjogot keresve-kereső egyháztörténelem!

Pántyik János, evang. lelkész.

VEGYESEK.

Előfizetési fölhívás. Egyházzertartástan (Liturgia) című művemre hirdetek előfizetési fölhívást.

Őszintén kimondom, mert az irodalmi plagium vádját egyáltalában nem szeretném fejmem haríttatni, hogy kiadandó művem jórésben van Oosterzee hírneves holland református theologiai tanár gyakorlati theologiai műve után készült. Az általam ismert külföldi református egyház tudományos gyakorlati theologiai írói közül ő az, ki minden tudóskodást, mely abstractiót mellőző, mégis szorosan tudományon alapon álló irányával, előadás-módjával eleitől fogva leginkább megnyerte tetszésemet, a kit követni mindig bátran mertem, s a ki tanítványának teljes készséggel merem magamat nevezni. Ő utána dolgoztam tehát főként az elméleti kérdéseknél, de szorosan magyar ev. ref. egyházunk egyház- és alkotmányjogi kérdéseiben, megállapodott egyházi szokásaink rajzában, ezek méltatásában, bírálatában, vagyis az egészen gyakorlati dolgokban, mint ez egészen természetes, tőle függetlenül jártam el, úgy, hogy jó lélekkel mondhatom, egészen magyar szellemben írott Egyházzertartástant adok tanítványaim s általában olvasóim kezébe.

Jelezni óhajtom azt is, hogy megjelenendő művemben nagy súlyt helyezek az egyes kultusformák történeti alapjainak kimutatására valamint arra is, hogy, a mivel közéletünkben annyiszor találkozunk, a miről annyit hallunk, megismerkedjenek művem tanulmányozói a római katolikus egyház kultuszának főbb gyakorlati kérdéseivel is. Hiszen örök igaz elv az, hogy ha magunkat jól meg akarjuk ismerni, előbb elleneseinket kell jól megismernünk.

Kiadandó művem beosztása főbb vonásaiban következő lesz:

1. Bevezetés, melyben részletesen szólok az istenitizsitet történetéről s ebben a római katolikus miseáldozatról, valamint a liturgikai s a magyar ev. ref. ágendairóladalomról,

2. Elméleti rész, melyben az általános vallásos, a keresztyén s az ev. reformált liturgikai alapelveket adom elő.

3. Gyakorlati rész, melyben a) a liturgiai kellékekről, tehát a liturgiai időről, helyről, nyelvről és öltözetről; b) a közönséges istenitizsitetnél, a sákramen-

tomok kiszolgáltatásánál s egyéb egyházi-vallásos cselekvények végezésénél tekintetbe veendő elméletről s gyakorlati szabályokról beszéllek. Természetesen ezen szakasz foglalja el Egyházzertartástanom legnagyobb részét, miután itt nemcsak az istenitizsitet egyes elemeiről, nemcsak a sákramentumok kiszolgáltatásának módjáról, hanem a konfirmációról, a lelkészfölvatásról, az esketésről, az egyházkezésről s a temetésről is részletesen kell beszélnem, átvevén tudományunk körébe sok olyan kérdést és tételt is, a mi, szorosan véve, az egyházjog körébe tartozik, pl. áttérés, törvényesítés, anyakönyvvezetés, de a melyek nélkül egy liturgia, nézetem szerint, nagyon csonka lenne; c) végül a liturgiai személyiségre nézve állítok fel néhány elvi jelentőségű tételt.

Művem folyó évi június 4-re fog megjelenni, s a pünköszt ünnepe utáni napokon szétküldöm a tisztelt megrendelőknek. Előfizetési ára bérmentes köldéssel 1 frt leend.

Szíves bizalommal kérem a támogatást. Az előfizetési pénzeket májushó 25-ig kérem hozzám (Debreczen, Fűvész-kert utca 1079.) beküldeni.

Debreczen. 1892. április 30.

Csiky Lajos,

ev. ref. theologiai akadémiai tanár.

— **Köszönet nyilvánítás.** Tisztelendő és tekintetes Hasko György, végzett theologus és Kelcz Gyula és fainak nyugalmazott nevelője, rozgonyi lakos 100 frtot adományozott a Rás-Benyéki ev. iskola alapra, mely nagylelkű adományért fogadja a nemes adakozó ez uton is a kassai ev. magyar-tót egyház s különösen a hozzá tartozó Rás-Benyéki fiók egyházak legőszintébb köszönetének és hálájának kifejezését. Vajha akadna minél több ily kegyes adakozó, hogy a már évtizedek óta tervezett s az egyházas és hazafias missió terjesztése céljából annyira szükséges Rás-Benyéki iskola minél előbb felállítható lenne. Kassa 1892. május-hó 11-én. Homola István, ev. lelkész.

— **Adakozás a felvidéki inségesek javára.** Ft. püspök urunk pásztor levele a felvidéki inségesek érdekében az alsó szeli evang. híveket is adományok gyűjtésére indította, mely gyűjtésnek eredménye 1247 kg. burgonya, 400 kg. bab és 1 frt 65 kr. lett. Az élelmi szereket még a nagy hétben expedáltuk rendeltetésök helyére, a pénzt pedig most van szerencsém a nt. szerkesztőséghez pósta-utalványon beszolgáltatni, kérve annak rendeltetési helyére juttatását. Rasó M. ev. lelkész.

— **Az Evang. egyházzertartástanra** fizettek a szerző úrnál: Ft. és mélt. Baltik Frigyes püspök úr 2.10, Nt. Michaélis Izidor lelkész úr 9.60, Gaál Mihály lk. 2.10, Laucsek Jónás esperes úr 4. 20, Homola István lk. 2.10, Ulicsny Endre lk, 60 kr., Kernuch Adolf lk. 60 kr., Tekintetes Gosztonyi Tibor úr 60 kr. Poputh Victor segédlelkész úr 60 kr., ntű. Ringbauer Gusztáv lk. 2.10. — A Theologiai Szakkönyvtár pénztárosánál fizettek: ntű Payr Sándor lelkész úr 3 frt. Franz Ede lk. úr 60 kr.

— **Gyászbeset.** — **Csobra Pál** szmrecsányi (Liptóm.) testvérünket, nejeinek szül. Mostyénán Etelkának elvesztésében egy boldog családi életet feldúló csapás érte. Folyó május-hó 1-én rövid 5 napí szenvedés után húnýt el a derék, férjé 16 évig boldogító feleség, négy árvának hű gondozó anyja s atyjának, a volt oroszáni lelkésznek, a 82 éves aggastyánnak szeretett ápoló leánya, ugyanazon hó 3-án temettetettel, sokaktól őszintán megsiratva. A kegyelelmenek Atyja legyen támaszuk és vigasztalójuk a bánatba merülteknek.

— **Papválasztás.** Krizsan Zsigmond zsolnai segédlelkész f. hó 8-án egyhangulag felső ozori lelkészszé lett megválasztva. Az úr áldja meg bejövételét és kimenetelét.

— **A ruszti ev. gyülekezet** nemrégiben elhatározta, hogy templomához tornyot épít s e szép célra alig néhány hét alatt máris 4000 frtnál több gyűlt össze. Csak előre bátran. Audaces fortuna juvat!

— **Alapkő letétel.** A soproni felső ev. egyházmegyében a lélekszám az utolsó 20 esztendőben örvendetesen megsaporodott s a hívők számával arányosan növekedett a tanköteles gyermekek száma is, mi új iskolák építését s új tanerők alkalmazását tette szükségessé. Meg is indult e téren — hála az egyházmegye élén álló férfiak kitünő buzgóságának — oly dicséretes verseny az egyes gyülekezetek között, a minőt egybamar sem közelben, sem távolban nem igen találunk. Protestáns gyülekezeteink már külső megjelenésök, a bennök található tisztaság, rend és jólét tekintetében is előnyösen kiválnak ebben a kath. tengerben, — legujabban felépült tágas, a kor követelményeinek minden tekintetben megfelelő (a filiákbangyakran torony, harang s órával is ellátott) iskoláik pedig „Evang. népiskola“ felirással homlokzatukon, büszkén hirdetik az idegennek, hogy az evang. egyház a nép nevelésre kezdettől fogva mind e mai napig a legnagyobb gondot fordítja!

A Fertő partján fekvő kies **Medgyes** község evang. lakossága is örvendetesen megsaporodott az utóbbi időben, s a még nem régen 80—90 tanuló helyett most 150—170 tanköteles gyermek kívánkozik évenként az iskolába. Ily sereg oktatása meghaladja egy tanító erejét, egyetlen tanterembe pedig, ha még oly nagy volna is az, fele sem fér el. Több éven át segédtanító alkalmazásával segített magán a gyülekezet, s közben tőkét gyűjtött új iskola építéséhez. Azonban a szükség hova tovább mind nagyobb lett s így, bár a gyűjtött tőke nem igen haladta meg még a 2000 frtot, az új iskola pd. 7000-re van tervezve s bár a szüret (a lakosság fő jövedelmi forrása) tavaly is roz volt s ez éven sem sokat ígér, — különösen buzgó fiatal lelkészük lelkes buzdítására mégis elhatározták, hogy tovább nem halasztják a múlhatlanul szükséges dolgot.

Mult vasárnap máj. 8.-án volt az alkő letevésének s szentelésének napja, mely cselekvény Isten segítségével nagyszerű, lélekemelő, hitet erősítő, lelkesedést gyűjtő ünneppé alakult. Az ünnep a templomban vette kezdetét, hol az oltári funkciót Heszler Sámuel feyházi lelkész úr végezte, egyházi beszédet pedig a szomszéd ruszti gyülekezet lelkésze Francz Vilmos úr mondott II. Sám. 7, 27—29 felett szívből szívhez szólva. Ajtatos hangulatban vonult most az egész ünneplő gyülekezet az építendő új iskola helyére, élén a megjelent lelkészek, felügyelők, tanítók s más vendégekkel s midőn az iskolás gyermekek Luther harci riadóját zengve az alkővet előhozták volna, vegyes kar éneke mellett megkezdődött a tulajdonképeni ünnep.

Előszőr maga a gyülekezeti lelkész nt. Breyer Jakab úr ismertette röviden az iskola építésének eddigi történetét (melynek eszméjét korán elhunyt előde Petz Gusztáv vetette még fel) s kérte Isten áldását a további munkához. Eddig megsegített az Úr! közszeretnek örvendő esperesünk nt. Fleischhacker Károly, ágfalvai lelkész úr tartotta erre avatási beszédét Luk. 6. 38 v. felett. Adatok és néktek is adattatok. A mit adtok, azt gyermekeiteknek s az Istennek adjatok s gyermekeitek s az Isten fogják azt nektek egykor vissza is fizetni, ez volt a remek beszéd rövid tartalma, melynek elmondása alatt nem egy szem könnyezett. Következett az alkőbe elhelyezett okmány felolvasása, az alkő avatása s a szokásos kalapácsütések, melyeknél még nt. Müllner Mátyas nyug. soproni főiskolai tanár úr s a gyülekezet felügyelője, Breyer, Francz, Heszler lelkészek, Solcz Ödön ágfalvai segédlelkész, T. Conrad Lajos rusti felügyelő úr és Pósch soproni theol. medgyes szülötte intéztek a hívekhez rövid, lelkesítő, hiterősítő s kitartásra, áldozatkészségre buzdító szavakat. Az offertorium több mint 140 frtot jövedelmezett.

Magasztos hangulat uralkodott a közebédén is, hol szép tósztokban nem volt hiány. Különös ováció tárgyát képezték Fleischhacker esperes és Müllner felügyelő

úr, ki Medgyes szülötte. A gyülekezet kitarítás, egyetértés és hithűségre lett buzdítva. Nagy elismerést aratott a kitünő dalárda s fáradhatlan karmestere Rayger Lajos tanító úr.

Megemlíthető, hogy két évvel előbb a gyülekezet második tanítót is választott már Kurtz Samu, szeghegyi tanító úr személyében. Vezesse működésében a szent lélek, hogy az ifjú nemzedéket a nemsokára felépülő új iskolában abban a hitben erősítse, mely hegyeket mozdít. *Solcz Ödön.*

— **Tanító képesítő vizsgálat.** A tiszai ág. hitv. evang. egyházkerületi esperesi tanítóképző-intézetben ez idei tanítóképesítő vizsgálatok június-hó 28-án kezdődnek. A kellően felszerelt folyamodványok, keresztlevél, tanulmányi, működési-és erkölcsi bizonyítványok a tanító-képesítő vizsgálati bizottsághoz czimezve a tanító képzőintézet igazgatóságához, Eperjesen, f. é. június-hó 15-ig küldendők. Hiányosan felszerelt folyamodványok mihez tartás végett azonnal visszaküldetnek. Intézetbeli jelöltek 5 frt, idegenek 15 frtnyi vizsgálati díjat fizetnek. Kelt Eperjesen, 1892. május hó 10-én G. mauf György, igazgató.

PÁLYÁZATOK.

A lalityi ág. hitv. ev. tót ajkú egyházközség második tanítót keres.

A megválasztott köteleessége lesz: három osztályt rendes oktatásban részesíteni, az ismétlő iskolásokat tanítani s a kántori teendőkből az első tanító akadályoztatása esetén segédkezni.

Jövedelme lesz: 300, azaz háromszáz oszt. ért. forint készpénzben előleges havi részletekben az egyház pénztárából; természetben lakás s fűtő anyag és egy 5—600 öl kertnek élvezete.

Jelentkezések f. é. június hó végéig alólírotthoz intézendők. — Lality, (Bács m.) 1892 május 6.

Tessényi Károly, ev. lelkész.

Három tanár kerestetik.

A felsőlövői á. h. ev. tanintézetekben, melyeknek középiskolái felsőbb hatósági intézkedés folytán az 1892/3 tanévtől kezdve hatosztályú gymnásiumból és attól az oktatásban egészen különválasztott négyosztályú reáliskolából állnak, három tanerő alkalmazandó: 1. egy a magyar nyelv, 2. egy a földrajz és természetrajz és 3. egy a mértan, mértani és szabadkézi rajz előadására. A megválasztott tanerők kötelesek a fennálló szabályokhoz alkalmazkodni, nevezetesen a tanintézetekkel kapcsolatos finevelőintézetben is szabályszerint felváltva felügyeletet vinni: Okleveles tanárok előnyben részesülnek, de tanárjelöltek is jelentkezhetnek. Pályázóktól a tanítási nyelv (magyar és német) teljes ismerete kívántatik; csak protestánsok választhatók; az alkalmazás eleintén ideiglenes. A fizetés következő: 600 frt készpénzben; szabad lakás; vagy ha a bizottság ilyennel nem rendelkezik, 100 frt lakbér-átalány; továbbá 50 frt fa illetmény. Mellékjövedelem valószínű. Az alkalmazottak, ha majd véglegesíttetnek, kötelesek a kerületi és esperességi gyámodla tagjaivá lenni. A folyamodványok legkésőbb f. é. június 15-ig az iskolai bizottságra czimezve alólírotthoz igazgatóságához küldendők be. Felsőlovó, 1892. május 1.

Az iskolai bizottság nevében:

Höllig Károly, i. igazgató.

Az osztrlovakai evang. anyaegyházhoz tartozó Dobó leányegyház kántortanítót keres. Köteleességek: az összes tankötelesek oktatása, s a kántori teendők végzése. Javaldom: készpénzben és természetben 360—380 frt. Pályázni kívánók az alólírottnál jelentkezzenek.

Osztroluka, 1892. május 2.

Hurtay György, ev. pap.